

Gertie Evenhuis

Onder de Engelse maan

„Kun jij je voorstellen dat we werkelijk in Engeland zijn? En dat die maan dezelfde is als die bij ons?” vroeg Lisa Casteleyn. Ze hingen met zijn drieën uit het raam van hun kamer, die uitzag op een binnenplein als van een kasteel.

„Wat een muren! Vast wel een meter dik!” riep Ina zachtjes. „Het lijkt wel een oud klooster!”

„Is het ook!” stelde Sari vast. *‘Martin’s Abbey’* heet het, en Abbey is zoveel als klooster.” Ze wreef haar kleine handen tegen elkaar van opwinding.

„Zag je dat Engelse meisje tegen ons lachen, daareven in de gang? Enig hoor, éinig, dat wij mogen helpen aan dat feest voor die kampkinderen!”

„Als Ko nou maar niet weer vervelend wordt,” zei Lisa bezorgd voor zich uit.

„Ik zag aan zijn gezicht dat het hem niets aanstond, dat van die gasten. Hij had zich natuurlijk voorgesteld zelf eens fijn . . .”

„Hij houdt zich wel kalm,” antwoordde Ina vergoelijkend. „Hij kan er nou eenmaal niet tegen, met zo’n troep jongens op één kamer te slapen. Hier heeft mijnheer de ruimte!” Ze stak haar hoofd verder uit het raam en zwaaide naar de overkant, waar ook een raam openging.

„Zeg! Daar zitten de jongens! En meneer Erikson ook!” Ze was Ko Wisseman al weer vergeten. Maar Lisa mopperde nog binnensmonds:

„Alles goed en wel. Maar op de boot van Ostende schaamde ik me dood. Het verwend jongetje dat koffie wenste en geen ‘tea’.”

Op dat ogenblik galmde het geluid van een bel door het gebouw. Sari Leenmans trok schielijk haar hoofd naar binnen en Anna riep:

„Kom ladies, we gaan teaën!”

Even later klepperden op alle trappen van de oude abdij voetstappen van kinderen, want een Engelse ‘tea’ met al zijn broodjes, sandwiches en zoete cakes is niet iets wat je voorbij moet laten gaan.

In het geroezemoes van de eetzaal vroeg Ko Wisseman, zodra hij een stoel naar zich had toegegrist, aan Rogier Casteleyn: „Wàt zeiden ze nou precies van die kleine kinderen?”

„Dat hoorde je toch?” antwoordde Rogier verwonderd. „Het zijn kinderen uit een vluchtelingenkamp in Oost-Duitsland. Ze komen hier allemaal een half jaar bij een gezin in huis. Maar eerst moeten wij hier met elkaar - hij zwaaide zijn lange armen naar alle vier windstreken van de eetzaal - de stakkers een fijn Kerstfeest bezorgen. Zo eentje als ze misschien in jaren niet gehad hebben! Hartstikke lollig jô.”

„Lollig! Op je hoofd!” bromde Ko. „Zijn natuurlijk een stuk jonger dan wij. Grut. Moeten we de hele dag achterna lopen. Geen tijd voor jezelf. Niks. Blèren waarschijnlijk om hun moeder. Ik dacht dat wij hier nu de gasten waren.”

Juist liep meneer Erikson, de Engelse leraar, voorbij.

„Zijn we ook Ko,” riep hij luchtig in het voorbijgaan. „Juist daàròm, hè?”

Ko bromde iets. Hij propte zijn mond vol met de zoete citroencakes die op tafel stonden, en keek gulzig in de jampot.

„Some more tea?” kwam een meisje vriendelijk vragen.

„Nee dank je, dat bittere spul hier,” zei Ko.

„Zeg!” riep Hayo Fokkema geschrokken. „’t Is dat het kind je niet verstaat. Maar wees niet zo lomp, kerel! Spring liever een gat in de lucht om zo’n fijne Kerst!”

Het wàs ook nauwelijks te geloven dat Rogier en Lisa Casteleyn, Sari en Ina Leenmans, Ko Wisseman en Hayo Fokkema, Anna de Bruyne en Pol Brakman de prijs gewonnen hadden in de scholenwedstrijd van hun provincieom zoveel mogelijk geld bijeen te brengen voor kinderen uit één bepaald vluchtelingenkamp. Dat ze nu een echte Engelse kerstvakantie mochten meemaken, samen met Engelse en Noorse kinderen, op een groot oud buiten, aan de zee! Zelfs op de boot naar Dover, toen ze toch de echte Noordzee onder zich hadden, hadden ze het bijna niet kunnen geloven. En in het grijze, geweldige Londen, waar de agenten ‘bobbies’ heten, waar bussen twee verdiepingen hebben en waar de grote kathedraal zo hoog is dat je je hoofd in je nek moet leggen om naar het dak te kunnen kijken, daar had het hun geduizeld. Veel later, toen ze door een lange, lange tunnel reden en dachten dat de trein er nooit weer uit zou komen; toen ze tenslotte door het golvende graafschap Devonshire hobbelden in een echte Engelse bus, toen had Sari gezucht: „Ik denk dat ik het later thuis eens allemaal rustig moet herkauwen. Net als de koeien van mijn vader!” Daar hadden ze niet eens om gelachen, want al hun aandacht was bij de chauffeur geweest. Zoals die reed! Hoog waren hier de hellingen, en overal slingerden kleine laantjes naar alle richtingen. De bus kronkelde met zijn passagiers door honderd bochtjes, met altijd aan de kanten bos en heide, hoge heuvels en varens. Tenslotte waren er geen huizen meer, wel een uur lang. En toen was om een bocht een popperig dorpje verschenen. Het lag aan de voet van hoge rotsen, aan een baai. Achter die baai strekte de zee zich uit. Nòg verder waren ze de laagte in gereden en daar, verscholen achter donker bos, lag een groot oud kasteel, mèt oprijlaan en poort. Was het werkelijkheid, of droomden ze?

Maar een dag later was het of ze er al jaren woonden. De meisjes brabbelden al met Engelse en Noorse vriendinnen, en het gekke was dat ze elkaar best begrepen. Op de slaapzalen werd eindeloos gelachen, want lachen kun je in alle talen. Maar als de leraressen eindelijk welterusten kwamen zeggen was iedereen toch in diepe slaap. Lisa en Sari leerden van de Noorse Helga en Inger dansjes; Pol en Ina plukten armen vol hulst en sparregroen in de bossen. Met Michael en George uit Londen versierden zij het hele gebouw, en dat wilde wat zeggen! Ko slenterde op zijn eentje overal rond, het meest nog bij de keuken, waar het al dagen lang verrukkelijk rook. Het hele kasteel gonsde en dreunde van leven, zo werd er gewerkt en gelachen. Allemaal voor de groep kinderen die komen zou.

Toch was er tussendoor nog wel eens tijd voor een wandeling. En één keer maakten ze met meneer Erikson een tocht naar het oeroude gehucht Martinhoe. Daar was het zo stil en verlaten, dat de kinderen de neiging kregen achter de bomen te gluren of er geen struikrovers zaten.

„Wonen hier werkelijk zó weinig mensen?” had Hayo ongelovig gevraagd. Ja, werkelijk. Maar als een pentekening uit een heel oud boek stond daar opeens een heel klein kerkje, verweerd, begroeid met mos. Het was uit 1353 en ze waren erin gegaan. Kon je zó ver in de geschiedenis terugdenken? Wie was er toen ook al weer koning . . . Doodstil was het daarbinnen geweest.

En toen had plotseling een schelle stem geroepen: „Ik ben Willem de Veroveraar!” Vreselijk, wat waren ze geschrokken, daar in die kille doodse ruimte! Tot ze gemerkt hadden dat het Ko was geweest. De betovering was verbroken, en een beetje

teleurgesteld en boos waren ze naar huis teruggelopen. Kon Ko dan nooit eens gewoon meedoen, hier in Engeland? Zondag, aan tafel, had hij gezegd: „Vind je dat niet gek, altijd die brandende kaarsen in een kerk?”

„Waarom?” hadden de anderen gevraagd.

„Nou in ons dorp is dat ook niet. 't Is gek!”

En later, toen ze drie soorten rauwe groenten kregen en George gevraagd had:

„Wil je nog wat kool, Ko?” had hij gezegd: „Nee, dank je, ik ben geen konijn!”

„Wát zegt hij nou?” had George nieuwsgierig gevraagd. Toen hadden ze het wel moeten uitleggen. Maar ze hadden zich geschaamd. Ze vonden de Engelse jongens en meisjes tòch al zo veel beleefder dan zichzelf, of die nu in een rij moesten staan wachten, of samen aten en elkaar ongevraagd de schalen aanreikten. Wat moesten

die wel van hen denken? Het leek wel of Ko móést afgeven op alles wat niet zo was als hij het gewend was. Of hij korzelig was en bleef omdat hun groep niet de enige was hier.

De anderen voelden zich helemaal thuis. Wat was er veel te doen voor zo'n Engels Kerstfeest! Kalkoenen bestellen, menu's tekenen voor het kerstmaal, kandelaartjes maken, crackers met verrassingen uitzoeken, spelletjes bedenken voor de kinderen. En dan . . . de plumpudding maken! Naar oud gebruik mocht iedereen erin roeren, van groot tot klein, en er een geldstukje in laten vallen onder het uitspreken van een wens.

Wie aan tafel zo'n muntje op zijn bord vindt, diens wens wordt in het komende jaar vervuld, zo fluisterden de Engelse kinderen.

Ze roerden, allemaal! Alleen Ko, die niet.

„Flauwe kerel, doe mee,” zei Michael.

„Allemaal poespas,” foeterde Ko. „Gewoon heidendom, van de ouwe Germanen!”

„Doe niet zo geleerd, kerel,” riep Sari vinnig. „Hier wil ik een echt Engels Kerstfeest vieren, Germanen of niet. Je zult trouwens de Romeinen wel bedoelen, dié hebben hier gezeten! Wat hèb je tegen ze?”

De anderen begonnen te grinniken, maar Ko ging onverstoort verder:

„Het is ook helemaal geen pudding. Pudding maak je van melk en zo. Dit hier lijkt wel roggebrood!”

Hij keerde zich om. En de anderen lieten hem gaan.

Van boven klonken tonen van 'Nu Sijt Wellecome', en in de slaapzaal werd een lied gerepeteerd van Harold de Noor, dat niemand kon verstaan. Het deed er ook niet toe. Daar in die gangen rook het of je in een bos liep, en overal hing mistletoe boven de deuren.

Nog één dag, dan zullen de kinderen uit het kamp arriveren. 'Ze zullen een fijn Kerstfeest hebben,' denken de meisjes warm. 'Wij zullen voor hen zingen. En met hen spelen.'

„Kerstversjes heten hier 'carols',” vertelt Ina. „Dat zei Helen. Ze heeft me er een geleerd ook, van 'Good King Wenceslaus comes here . . .' Morgen zingen ze die in heel Engeland langs de deuren. Net als op de plaatjes!”

„Finden jullie auch dat het is of wij elkaar al heel lang kennen,” vraagt Erna, het enige meisje uit West-Duitsland, opeens.

„Dat komt van het samen doen,” antwoordt Lisa. „Dat heb je in een kamp soms ook. Als Ko nu maar . . .”

Ja, als Ko . . . Meneer Erikson heeft zijn oren ook niet dicht.

Hij hoort Ko schimpen op de oude Engelse gewoonten. Hij hoort hem schelden:

„Welja, een kous voor cadeautjes! Sinterklaas is er niks bij. Al die poppekast.”

Michael, die Nederlands wil leren, komt vragen wat 'poppekast' is, maar als hij het begrijpt, vraagt hij: „Ja, wat zou jį dan willen? Helemaal niets?”

„Een kerstboom,” antwoordt Ko beslist. „En anders niks. Allemaal bijgeloof!”

Dat hoort meneer Erikson en hij barst in lachen uit. „En waar denk jij dat die kerstboom dan vandaan komt, ventje?” vraagt hij spottend.

Ko schrikt. Hij weet het niet: „Eh . . . nou ja, die was er al, hè . . .” stottert hij.

De leraar loopt hoofdschuddend door.

Maar om zes uur, als de Oostduitse kinderen juist aangekomen zijn en in de keuken warme soep krijgen, dan schrikt hij toch van het boze lawaai uit de Hollandse kamer.

„En als jij dan maar weet dat jouw zuur gezicht en jouw gemopper méér bederven dan alle mistletoe van Engeland bij elkaar!” schreeuwt een stem. Harde stappen daveren weg. Een deur slaat dicht. In de gang ligt een vertrappt kerstlantaarntje, gesierd met mistletoe. Lisa’s werk . . .

En in het donker loopt een jongen, met grote kwaai stappen. Zo, bederft hij het feest? Nou dan zal hij wel weggaan. Hij kan toch nergens aan meedoen. Hem kunnen ze best missen! Met hun kousen en hun hulst en hun mistletoe, en met hun plum-pudding vol wensen! Met hun kalkoenen en hun carols, en hun verkleedpartijen. Hij heeft hen niet eens nodig. Hij gaat lekker naar Martinhoe, alléén. Kunnen ze eens flink over hem in angst zitten! Er is toch niemand die tijd voor hem heeft. Zelfs Lisa niet. Ja, die zal ook met hem praten! En hij, die erover gedacht had haar voor een wandeling te vragen! Vergeet het maar!

De maan schijnt.

Maar een maan kan schuil gaan. En een bos kan donker en dreigend worden. Zo dreigend zelfs, dat een nbs-er uit de eerste klas niet meer weet waar hij is en lang, lang rondtast.

Als er dan ook nog langgerekt gehuil weerklinkt, is het niet zo erg prettig meer om boos naar Martinhoe te moeten lopen. Ko staat doodstil, het bonkt in zijn oren. Wat was dat voor geluid?

Staan er niet vaak verhalen in de krant van eenzame reizigers, die . . . Zullen ze hem wel vinden als hij hier straks wordt vermoord? Schreeuwen? Dat nooit! Wegrennen? Helpt niet. Gek, dat boosheid zo snel kan zakken als je angstig wordt. Wat is dat daar nu aan zijn been? Wat ritselt daar? Willem de Veroveraar kan toch niet . . .

Ko springt op: daar is het geluid toch wel degelijk, en vlak bij hem! Het is alsof zijn keel plotseling droog wordt van angst: hij wil schreeuwen, maar er komt geen geluid uit hem. Wat . . .

Dan komt de maan even onverwacht terug als zij is verdwenen. En in een lichtstreek ziet Ko vlak naast de boom waartegen hij leunde twee kleine gedaanten.

„Wat is dat?” roept hij, bars van angst. Maar o, wat is hij blij dat het mensen, nee kinderen zijn! Kleine kinderen! Er zijn er twee, en ze huilen, met kleine dichtgeknepen vuisten voor hun ogen.

Ko knielt bij hen neer, hij tracht de pukjes gerust te stellen. Zijn eigen angst is verdwenen. Wat staan die kinderen hier toch te huilen? En wat zeggen ze toch? Dat is geen Engels . . . En ook geen Nederlands . . . Even denken . . . Dat is . . .

Langzaam, heel langzaam begrijpt Ko uit hun brabbelwoordjes dat ze uit de keuken van het kasteel zijn geglipt, daareven, toen er een jongen ook naar buiten liep. Dat ze op weg zijn gegaan door het bos, omdat ze terug wilden naar hun kamp, en was dat nog ver? Hier kenden ze geen mensen . . .

Nu krijgt die grote barse jongen een raar gevoel in zijn keel. Zijn onhandige armen gaan als vanzelf om twee paar magere schouderdjes heen. Zijn schorre stem zegt: „Kom maar. Dan gaan we éérs toch nog naar het Kerstfeest, hè?”

Maar de kinderen willen niet, begrijpen het niet. Ko denkt koortsachtig na.

„Eh . . .” zegt hij, „er is een kerstboom. Enne, hulst, en, en mistletoe. Groen hè? Enne, grote bruine cakes. En kousen vol cadeautjes. En kaarsen, licht. Veel licht! En we eten kalkoen!”

Hij zegt dat alles in een heel vreemd Duits, maar de kinderen begrijpen hem toch. „Auch Kletzenbrot?” piept de kleinste. Dat woord begrijpt Ko niet. Maar de grotere legt uit: „Kletzenbrot is taart met veel vruchten. Tja, is die er?”

Opeens schiet Ko de plumpudding in zijn gedachten, en verheugd roept hij: „Die is er ook!”

„Zullen we dan gehen, ja?” vraagt hij zacht.

„Nach Bethlehem?” vraagt het kleinste kind vol vertrouwen. Ko denkt na.

Nee, naar Bethlehem niet, maar toch, maar toch . . . Hij weet niet wat hij zeggen moet. Hij steekt alleen zijn handen uit. En dan leggen zich twee hele kleine handen in de zijne. Dat is een vreemd gevoel als je geen broertjes en geen zusjes hebt, en alleen maar voetballen in je handen bent gewend. Ko weet zelf niet hoe het met hem is gesteld als hij daar stap voor stap uit dit vreemde Engelse bos tevoorschijn komt, op weg naar het licht, dat je al door de bomen kunt zien schijnen. Het was veel dichterbij dan hij in zijn paniek gedacht had.

Bij de poort van de oprijlaan stond meneer Erikson. Hij deed een stap naar voren toen hij Ko zag komen. Maar bij het zien van de twee kleine meisjes bedwong hij zich. Over zijn schouder riep hij:

„Breng ze naar de eetzaal bij juffrouw Mary. En ga jij naar de keuken. Jou spreek ik nader.”

Ko knikte. Dat was te begrijpen, dat ze hem er nu niet meer in lieten. Vlug duwde hij de beide kinderen door de halfgeopende zaal deur. Zelf liep hij op een sukkel-

drafje terug naar de grote keuken die ernaast gelegen was. Hijgend leunde hij tegen de muur. Vaag hoorde hij het feestelijk gegons. Zó moe was hij, dat hij niet hoorde hoe de deur weer openknerpte. Pas toen het kleinste van de twee kinderen met haar hand zijn jasmouw aanraakte, schrok hij op.

„Wát? Ben je nou . . . Vooruit, dáár is het feest immers!”

Maar het kind schudde het hoofd. Haar gezichtje stond strak en bleek.

„Will nicht. Will hiér. Bei dir . . .”

Dat kon er ook nog wel bij! Ko deed zijn mond open om ‘Ja zeg, dat kan niet, hoor!’ te zeggen. Maar voor hij het had kunnen doen, klapte hij hem weer dicht. Met zijn hand wreef hij over zijn voorhoofd. Was het nu eigenlijk geen krankzinnig idee, dat dit wildvreemde kind de feestzaal weer uit kwam wandelen om naar hèm, Ko Wisseman, te vragen? Naar hem, die ze op school en ook hier wel in hun groepjes duldden, voor wie ze eigenlijk ook allemaal een beetje bang waren, maar naar wie ook niemand vragen zou als hij er niét was?

„Jij móppert ook altijd zo!” had zelfs zijn moeder nog kortgeleden tegen hem gezegd. „En je hebt toch zoveel . . .”

Ze had nog gelijk óók. Misschien had hij zelfs wel tè veel. Alleen, hij had geen broer. Bij iedereen thuis waren vroeger of later méér kinderen geboren, alleen bij hem niet. Als hÍj eens met iemand praten wilde moest hij het met zichzelf doen, op de zolder, wanneer hij zat te tekenen, wilde, fantastische tekeningen. Vaak praatte hij hardop tegen zichzelf, vooral wanneer hij ergens bang voor was. Maar dat kon je toch moeilijk aan je moeder en al die anderen uit staan leggen. Met Lisa zou hij er wel over hebben willen praten. Maar wat zou ze zeggen? Je wist met meisjes toch al nooit waar je aan toe was.

„Hoor ‘ns,” begon hij. Zonder dat hij het wilde, klonk zijn stem zwaar en schor.

„Sei nicht böse,” zei het kleine kind zacht. Het keek wat aarzelend en smekend naar hem op. Ko schraapte zijn keel. Hij klopte op zijn borst en zei bars:

„Gans niet böse, ik!”

Het kind lachte tegen hem.

Ko hield zijn adem in. Voor het eerst beseftte hij waar dit kind vandaan kwam. Wat ze misschien al in haar kleine leven had meegemaakt, aan boosheid en onvriendelijkheid van mensen. En opeens wist hij wat hij doen zou. Iets voor haar maken. Haar iets geven. Iets verzinnen, om dat zorgelijke van haar gezichtje weg te toveren. Hij kwam de keuken verder in. Over zijn schouder keek hij in de richting van de eetzaal, en toen weer naar het meisje.

„Hoe heet je?” vroeg hij. „Naam?” Want pas als iemand een naam had kon je met hem omgaan.

„Maria,” zei het meisje.

„Maria . . . Dat is de mooiste naam die ik ken,” zei Ko. „Die schönste . . .”

Het kleine meisje knikte verheugd. Tevreden ging Ko bij het aanrecht zitten. Hij trok zijn balpen uit zijn zak. Uit het bestelboekje van de kok scheurde hij een leeg blad, en daarop tekende hij een kribbe met een kind erin. Hij tekende de herders, de wijzen, Jozef en de ezel en de os, ja zelfs het stro waarop de os juist kauwde. Alle personen tekende hij met vriendelijke gezichten, maar aan Maria gaf hij het ronde gezichtje met de aarzelende oogopslag van de kleine Maria, die zijn gast was. Hij tekende de sterren en de hemel, en ook de maan. Die wees hij aan.

„Ist das derselbe wie bei uns?” piepte het kind.

„O ja hoor. Precies dezelfde. En ook het Kerstfeest. Enne, Maria. En het Kind. Hè? Wacht.”

In een la vond hij een oude nylonkous. Die vulde hij met de verschillende bezittingen die hij in zijn zakken had: een schelp, een stuk vlakgom, twee krijtjes, een glad steentje, een rol drop, en ook het kleine double-deckertje dat hij in Londen had gekocht.

„Voor jou!” zei hij trots. En terwijl Maria nieuwsgierig in de kous keek, zei hij: „Ik zal nog meer voor je tekenen, straks. En zingen kan ik ook: over *‘Maria die zoude naar Bethlehem gaan . . .’*”

Even horen of zijn stem nog schor was. Anders zou het kind wéér denken dat hij ‘böse’ was. Hij probeerde het. Nee. Het ging.

Toen zong hij. Hij zong alle wijsjes die hij kende. Hij zong ook van alles wat hij niet kende, maar wat voor hem toch een liedje was, omdat het vanzelf kwam, vanavond.

‘Het is maar goed dat ik haar gevonden heb,’ dacht hij onder het zingen. Hij dacht niet meer aan wat de anderen zouden zeggen wanneer ze hem hier met zo’n klein kind zouden aantreffen. Hij zong maar, en hij tekende maar. Om het kleine meisje bezig te houden, zei hij tegen zichzelf. Maar helemaal waar was dat niet. Hij zong en tekende en vertelde, omdat er nog nooit iemand zo ademloos naar hem geluisterd had, met zulke glanzende ogen. Een uur geleden had ze nog lopen huilen in het bos! En toen Ko daaraan dacht voelde hij zich zo trots als hij zich nog nooit gevoeld had!

Toen werd opeens het matglazen doorgeefraampje met een ruk omhooggeschoven. Ko schrok vreselijk. Het kleine meisje merkte het, en plotseling weer verward van schrik klemde ze zich aan hem vast. En dit was wat de leraar aan de andere kant van het raampje zag: het geschrokken gezicht van de jongen, het witte gezichtje van het kind; de kous die het meisje in haar vingers gekneld hield, en de tekening op het plankje onder de ruit.

„Jullie storen met dat zingen,” fluisterde hij. „Wacht ‘ns even . . .”

Hij draaide zich naar de donkere zaal achter hem. Ko loerde door de opening, die zo groot was als een brede brievenbus. Hij zag kaarsengeflakker en vage gezichten. Hij hoorde een stem, die met een licht accent in het Nederlands zei:

„. . . bij Kerstfeest horen kinderen. Die zijn hier, grote en kleine. De grote kunnen veel voor de kleine doen. Wat hebben we gewerkt! Het doet me denken aan vroeger, toen ik een kleine jongen was. Bij ons thuis was het fijne juist dat alles er bij mocht horen: het kerstverhaal en de kous met cadeautjes; de heilige dingen en de leuke dingen; de dansen en de carols; de brandende plumpudding en de kerkdienst in de nacht; de kribbe en de spelletjes. Dat alles maakte het tot de mooiste vierentwintig uur in het jaar voor mij . . .”

Ko luisterde niet meer. Hij dacht na. ‘De mooiste vierentwintig uur? Daar had hij niet hard aan meegewerkt! Hij schaamde zich halfdood nu hij er aan terugdacht. Hoe was het toch allemaal gekomen? Omdat hij zich altijd onzeker voelde in een vreemde omgeving? Hij die nog niet zoveel op reis was geweest? Omdat hij nooit zo dadelijk raad wist met al die vreemde gewoonten, waarnaar de anderen zich zo gemakkelijk voegden? Omdat hij er nooit met iemand over kon praten? Maar dan nòg . . .’

„. . . we vieren het niet allemaal op dezelfde manier,” zei nu de stem van zijn eigen leraar uit de verte. „Dat zie je pas goed als je Kerstfeest eens in een ander land viert. Iedereen heeft zo zijn eigen gebruiken om de geboorte van dat Kind te vieren. Het komt er eigenlijk helemaal niet zo op aan, hoe je het viert. Eén ding is hetzelfde, in Lapland en in Canada, en het staat in al jullie bijbels op dezelfde plaats: . . . grote

blijdschap, die heel het volk ten deel zal vallen . . . Daarom is er ook eigenlijk maar één kerstverhaal: het staat in Lukas twee."

De leraar bij het doorgeefraam draaide zich plotseling bruusk terug naar de twee kinderen achter hem. Hij kende die Hollandse ruzieschopper wel. Hij had het vermoeden dat er méér kanten aan die jongen waren.

„'t Komt me voor dat je beter hiér kon staan zingen," zei hij kort maar niet onvriendelijk. „Twee Kerstfeesten onder één dak is ook niks!"

Zo kon het gebeuren dat Ko een paar minuten later zacht schuifelend tussen zijn klas verscheen, met aan iedere hand een vreemd klein kind. Snel, onopvallend, maakte Lisa ruimte. Natuurlijk Lisa, dacht Ko dankbaar. Achter hen stelde de Engelse klas zich op, en vóór hen, bij het open houtvuur, zaten de kinderen uit het vluchtelingenkamp met grote stralende ogen om zich heen te kijken. De kinderen voor wie ze zich allemaal zo ingespannen hadden, ieder op zijn eigen manier. Ko schraapte zijn keel om mee te gaan zingen. Hij voelde zich tevreden en gelukkig, hoewel hij dat zelf niet precies had kunnen beredeneren.

Hoor! In drie, vier talen werd nu het lied ingezet dat ook de kleinste kinderen konden meezingen: 'Stille Nacht, Heilige Nacht, Davids Zoon, lang verwacht . . .' En toen klonken de woorden die in alle talen gelijk zijn: 'U is heden de Heiland geboren, namelijk Christus de Heer, in de stad van David!'

Ja, als dit overal, in alle landen, over de hele wereld, werd gevierd, kwam het er dan veel op aan hoe en met wie je het vierde?

Dat je dit nu op een Engels Kerstfeest ontdekken moest!